

I.

Zpráva o situaci v oblasti migrace ke dni 28. února 2017

Tento materiál byl vytvořen Ministerstvem vnitra v rámci plnění usnesení vlády ze dne 12. října 2015 č. 824, kterým se mění usnesení ze dne 29. července 2015 č. 621, o Strategii migrační politiky České republiky a Komunikační strategii České republiky k migraci. Členům vlády je zpráva předkládána každých 14 dní a poskytuje jim aktuální informace vztahující se k období uplynulému od předložení poslední zprávy.

1. Situace v České republice

Pokračující migrační vlna se i v druhé polovině února 2017 vyhýbá České republice, na jejímž území jsou ve spojitosti s migrační krizí zjišťováni pouze jedinci či malé skupiny migrantů.

V období od 16. do 28. února 2017 bylo v České republice evidováno celkem 50 žádostí o mezinárodní ochranu. Nejvíce žádostí o mezinárodní ochranu podali státní příslušníci **Ukrajiny**, konkrétně **25 žádostí**. Dalšími v pořadí byli žadatelé z **Kuby (6)**, **Arménie (4)**, **Ázerbájdžánu (3)**, **Gruzie (2)**, **Kazachstánu (2)** a **Vietnamu (2)**.

V rámci tranzitní nelegální migrace bylo od počátku posílených opatření vyhlášených dne 17. června 2015 do konce sledovaného období zjištěno **3 833 osob**. V období od 16. do 28. února 2017 bylo zjištěno **7 případů tranzitní nelegální migrace**. Mezi zjištěné jedince patřili občané **Sýrie (3)**, **Iráku (2)**, **Gambie (1)** a **Pákistánu (1)**. Ke čtyřem zjištěním došlo v Jihomoravském kraji, ke zbývajícím třem v kraji Ústeckém. Ve sledovaném období nebyla mezi příchozími zjištěna žádná žena, ale bylo zjištěno jedno dítě do 15 let. Cílem pěti zjištěných osob bylo Německo, zbývajících dvě osoby cestovaly do Rakouska.

V zařízeních pro zajištění cizinců pobývalo k 28. únoru 2017 celkem 89 osob. V ZZC Bělá Jezová bylo k tomuto datu zajištěno 17 osob, v ZZC Vyšní Lhoty 27 osob a v ZZC Balková 45 osob. Mezi hlavní zajištěné státní příslušnosti v českých ZZC momentálně patří **občané Ukrajiny (48)**, **Pákistánu (6)**, **Vietnamu (5)** a **Moldavska (4)**. V současné době se v českých ZZC nachází 15 žen (ZZC Bělá Jezová).

2. Situace v Evropské unii

Řecko a vývoj na západo-balkánské migrační trase

Od začátku roku do 27. února 2017 byl zaznamenán příchod celkem 2 345 osob (statistika UNHCR). Situaci na západo-balkánské trase se díky jednotlivým opatřením přijatým v prvních měsících roku 2016 podařilo stabilizovat a z velké části tak zamezit nekontrolovanému pohybu migrantů podél této trasy dále do EU. Klíčovou úlohu sehrálo **společné prohlášení členů Evropské rady a tureckého premiéra z 18. března 2016**, ale také faktické omezení průchodnosti trasy (zejména díky uzavření hranice mezi Řeckem a Makedonií).

Prohlášení EU/Turecko se nadále těší obecné podpoře členských států a plní svůj ultimátní účel. Situaci v regionu však lze nadále považovat za potenciálně kritickou, zejména s přihlédnutím na několik křehkých faktorů jak samotné spolupráce s Tureckem, tak všeobecné situace v regionu.

Problematické a neefektivní nadále zůstává navracení osob z Egejských ostrovů – k 24. únoru 2017 bylo **navráceno pouhých 889 osob** (z toho pouze 159 Syřanů). Společné prohlášení přitom předpokládá, že EU z Turecka přesídlí jednoho Syřana za jednoho vráceného Syřana, který přicestoval nelegálně na Egejské ostrovy (k 27. únoru 2017 bylo **přesídleno do EU už celkem 3 565 syrských uprchlíků** - nejvíce do Německa (1 403) a Nizozemska (673)). Neefektivita tohoto mechanismu je způsobena především povinností vyplývající z evropského azylového *acquis* posoudit

žádost o azyl všech osob, které o ni na řeckých ostrovech požádají. Žadatele tak nelze vrátit zpět až do konečného vyřízení jejich žádosti (včetně odvolání). Drtivá většina osob vrácených do Turecka se tak rekrutuje z kategorie osob, které v Řecku o azyl nepožádaly, resp. z osob, které dobrovolně požádaly o návrat. Naopak majorita osob přibývajících na Egejské ostrovy o azyl požádala a není proto možné je proti jejich vůli vrátit až do konečného (druhoinstančního) rozhodnutí o jejich žádosti.

Z celkového příslibu 3 mld. EUR již Evropská komise v rámci **nástroje pro uprchlíky v Turecku** alokovala 2.2 mld. EUR pro období 2016-2017 (do současné doby bylo vyplaceno okolo 748 mil. EUR).

Uzavření západo-balkánské trasy, neefektivita navracení migrantů a pomalé provádění relokací **vytváří trvalý tlak na Řecko**, které na svém území hostí přes 62 000 migrantů (dle statistik IOM). Situace je kritická především na řeckých ostrovech, kde **k 27. únoru 2017 pobývalo 14 371 osob při kapacitě pouhých 9 000 míst**. V návaznosti na zimní měsíce sice řecké úřady přikročily k přemístění některých migrantů na pevninu a došlo k navýšení počtu lůžek v jednotlivých ubytovacích zařízeních, avšak celková kapacita je stále nedostatečná a problematická bezpečnostní situace i nadále přetrvává. Vedle nedostatečných kapacit jsou na vině zejména zdoluhavé procedury zpracování žádostí o mezinárodní ochranu a extrémně dlouhé lhůty pro vydání rozhodnutí odvolacími komisí. Tato situace tak často vede k frustraci osob a podněcuje napětí. Evropská komise radí řecké straně, aby se zaměřila především na tyto nedostatky, jejichž vyřešení by se pozitivně promítlo jak na implementaci mechanismu 1:1 dle společného prohlášení EU-Turecko, tak by ulevilo celkovému tlaku.

V důsledku uzavření řecko-makedonské hranice a prohlášení EU-Turecko došlo též **ke zvýšenému migračnímu tlaku na hranici Turecka s Bulharskem**, kterému již pod hlavičkou Frontex/EBCG byla poskytnuta pomoc při dohledu nad státními hranicemi. Další alternativní trasy pro migraci přes Albánii jsou (zejména díky špatné přístupnosti) využívány spíše sporadicky.

Itálie a vývoj na centrální středomořské trase

Zatímco rok 2016 se na východní středomořské trase nesl v duchu mohutného poklesu příchodů, **situaci na centrální středomořské trase** (s Itálií jako vstupním bodem) se vyřešit stále nepodařilo. Trasa tak zůstává nadále velice aktivní, kdy čísla za první dva měsíce roku 2017 jsou o zhruba 50 % vyšší než za stejné období roku 2016 – **celkově byl k 28. únoru zaznamenán příchod 13 420 osob** (statistika UNHCR). Smíšené migrační toky jsou na této trase složeny jinak než v případě východo-středomořské trasy - drtivá většina příchozích nemá nárok na udělení mezinárodní ochrany v EU.¹ Jedním z hlavních důvodů zvýšené míry zneužívání této trasy k nelegální migraci do EU jsou patrně posílené námořní operace (*search and rescue*) nevládních organizací u severoafrického pobřeží, které motivují převaděče vysílat na moře více migrantů, protože existuje záruka jejich záchrany a převozu na evropskou pevninu. Motivací též zůstává **neschopnost EU a jejich členských států vracet do zemí původu (nebo tranzitu) nelegální migranty**. Žádost o azyl tak nelegálním migrantům slouží, ať už do EU vstoupí s jakoukoliv motivací, k (přínejmenším dočasně) legalizaci jejich pobytu na území EU/Schengenu. Ve svém sdělení „Akční plán EU v oblasti navracení“ ze září 2015 EK konstatovala, že podíl realizovaných návratů nelegálních migrantů z EU do třetích zemí činí pouhých 40%, v případě afrických zemí pak méně než 30%.

¹ Hlavní národnosti představují občané Nigérie, Eritrey, Guiney, Pobřeží Slonoviny a Gambie.

Sohledem na vytíženost trasy se pozornost postupně stáčí ke snahám řešit situaci v tranzitních severoafrických státech. To se týká zejména Libye, odkud bylo v roce 2016 uskutečněno přes 90 % všech vyplutí směrem do Itálie. Snahy jsou vyvíjeny na bilaterální i unijní úrovni. Italský premiér Gentolini na počátku února podepsal se svým libyjským protějškem Sarrádzem **memorandum o porozumění v oblasti boje proti nelegální migraci, obchodování s lidmi a převaděčství**, kde se obě strany zavázaly k posílení spolupráce při kontrole námořních hranic. Evropská komise dne 25. ledna 2017 představila společné sdělení „*Migrace na trase přes centrální Středomoří. Řízení toků, záchrana životů.*“, kde identifikovala hlavní nedostatky a výzvy při snižování migrace na této migrační trase a navrhla několik opatření, které se staly základem pro diskusi hlav členských států EU na únorovém neformálním summitu. Výsledkem se stala tzv. **Maltská deklarace**, ve které lídři EU28 představili vodítka pro další práci a načrtli prioritní akce ve vztahu k Libyi: posílení podpory libyjské národní pobřežní stráže (prostřednictvím operace SOPHIA či projektu středomořské sítě Seahorse); vytvoření dalšího úsilí na rozbití operačního modelu převaděčů; podpora místních komunit v Libyi; pomoc při snižování tlaku, jemuž jsou vystaveny libyjské pozemní hranice; prohloubení dialogu a spolupráce v oblasti migrace se všemi sousedními zeměmi; atd. MT PRES, ve spolupráci s Komisí a Evropskou akcí pro vnější činnost, již v návaznosti představilo implementační plán konkrétních opatření, které budou implementovány v co možná nejkratším čase.

Jednotlivá dílčí opatření k řešení situace v centrálním Středomoří vycházející z Evropského programu pro migraci (květen 2015) podpořeného Vallettským summitem k migraci (listopad 2015) jsou prosazována též prostřednictvím tzv. **Partnerského rámce se třetími zeměmi** (červen 2016), který předpokládá posílenou spolupráci s relevantními třetími zeměmi, kdy právě otázka migrace je vymezena jako ústřední téma dialogu. Evropská služba pro vnější činnost ve spolupráci s Komisí a za přispění členských států v současné době vyjednává tzv. kompakty se čtyřmi klíčovými zeměmi původu migrace (Nigérie, Mali, Senegal, Etiopie) a jednou zemí transitu (Niger). Dosavadní výsledky snažení jsou průběžně hodnoceny Evropskou komisí, která ve své poslední prosincové zprávě ocenila zejména fakt, že migrační kompakty s třetími zeměmi již nabývají konkrétních kontur (postupně se daří prosazovat dobrovolné návraty, zemím se podařilo zatknout několik pašeráků a zabavit jejich vozidla, došlo k poklesu migračních toků, apod.). Dosažené výsledky se však liší země od země, kdy nejpozitivněji se snažení odrazila ve vztahu k Nigeru, avšak např. v případě Etiopie jsou konkrétní pozitivní dopady velice těžko identifikovatelné. Tato forma spolupráce má širokou podporu napříč EU, což dokládá prosincový summit Evropské rady, kde vrcholní představitelé členských států uvítali dosažené výsledky a vyzvali k pokračování snažení v této oblasti. Implementace partnerství by se mohla v roce 2017 rozšířit i na další klíčové země (např. Egypt) – Evropská komise se v tuto chvíli snaží identifikovat nástroje, prostřednictvím kterých by jednotlivé akce mohly být financovány. Nová hodnotící zpráva by měla být představena počátkem března.

Snahy o reformu společného systému/Legislativní návrhy

S cílem **reformovat** (dle Evropské komise aktuálně nefunkční) **společný evropský azylový systém** (SEAS) vydala Komise dne 4. května 2016 návrhy novely dublinského nařízení, nařízení k databázi EURODAC a návrh nařízení posilujícího mandát Evropského podpůrného azylového úřadu (EASO). Následně v červenci Komise představila, tzv. druhý azylový balíček, kde mj. navrhla legislativu ustavující společný

rámec EU pro přesídlování a představila tři legislativní návrhy, které mají posílit integraci azylových pravidel. Komise navrhla nahradit směrnici o azylovém řízení a kvalifikační směrnici nařízeními. Dále hodlá provést revizi směrnice o podmínkách přijímání žadatelů o azyl. Všechny legislativní návrhy jsou v této době diskutovány na pracovních skupinách Rady.

Návrh revize **obsahuje pro řadu ČS problematické aspekty, mj. mechanismy, které předpokládají povinné přerozdělování migrantů.** Ve snaze najít konsensus napříč členskými státy na podobě nového systému již SK PRES představilo návrh na vytvoření tzv. flexibilní solidarity, která je nyní dále rozpracovávána MT PRES. Názorový rozkol však stále přetrvává. Kontroverzi také vyvolávají **návrhy na posílení kompetencí EU na úkor členských států.**

Součástí reformovaného systému mají být také opatření týkající se ochrany vnějších hranic EU. Schválený nový mandát **Evropské pohraniční a pobřežní stráže** (*European Border and Coast Guard* - EBCG), který se postupně daří implementovat v praxi (vytvoření týmu rychlého nasazení složeného z 1500 osob, operabilita návratových týmů, apod.), by měl dále doplnit v současné době projednávaný **systém vstupu a výstupu, systém EU pro cestovní informace a povolení (ETIAS)** a v prosinci představený návrh reformy **Schengenského informačního systému (SIS)**. Důležitým aspektem ochrany vnějších hranic by se též měla stát revize **Schengenského hraničního kodexu (SBC)**, u které bylo v prosinci 2016 na jednání COREPER II schváleno finální kompromisní znění.

Kontroly na vnitřních schengenských hranicích

Dále trvá dočasné znovuzavedení kontrol na některých úsecích vnitřních schengenských hranic: do 15. července 2017 ve Francii – vyhlášen stav nouze; dále také ve Švédsku, Dánsku, Německu, Rakousku a přidruženém Norsku na základě článku 29 Schengenského hraničního kodexu podle rozhodnutí Rady ze 7. února 2017. Rada na doporučení Komise již po několikáté přijala navržené prodloužení na provádění kontrol, tentokrát až **do 11. května 2017.**

3. Relokace a přesídlování

3.1. Přesídlování - aktuální informace

Jedním z opatření přijatých v rámci společné dohody EU a Turecka pro řešení migrační krize je také přesídlovací mechanismus syrských uprchlíků z Turecka do EU, a to především princip 1:1 (za každého Syřana, který bude vrácen do Turecka z řeckých ostrovů, bude jiný Syřan přesídlen z Turecka do EU). K přesídlování využijí členské státy primárně své dosud nesplněné závazky, jež učinily 20. července 2015 (aktuálně zbývá přesídlit do EU na základě tohoto schématu cca 9 000 uprchlíků, pro ČR je to 348 osob), případně nevyužitou relokační kvótu – 54 000 osob (pro ČR se jedná o 1 281 osob). V rámci plnění závazků spjatých s dohodou EU – Turecko obdržela Česká republika spisy s daty o 94 syrských uprchlících v Turecku. Bezpečnostní prověření předložených spisů bylo dokončeno počátkem tohoto roku.

3.2. Relokace v rámci dočasných opatření ve prospěch Itálie a Řecka

Implementace relokací jak z Itálie, tak z Řecka ve všech směrech stále vázne a samotná realizace je velmi pomalá. **K 26. únoru 2017 bylo celkově relokováno**

13 264 osob z Řecka a Itálie. Z Řecka bylo ke dni 26. února 2017 relokováno celkem **9 565 osob**. V období od 13. 2. do 26. 2. 2017 došlo k relokaci 718 osob, z toho 214 do Německa, 129 do Belgie, 107 do Španělska, 102 do Portugalska, 72 do Nizozemska, 40 do Irska, 31 do Lotyšska, 16 na Maltu a 7 na Slovensko. **Z Itálie** bylo ke dni 26. února 2017 relokováno celkem **3 699 osob**. V období od 13. 2. -26. 2. 2017 došlo k relokaci 499 osob, a to 186 do Německa, 145 do Finska, 131 do Švýcarska, 29 do Belgie a 8 do Portugalska.

3.3. Implementace konceptu hotspots v Itálii a Řecku a plány na posílení azylových systémů těchto zemí

Podle dostupných informací jsou v Itálii oficiálně funkční 4 hotspoty (Lampedusa, Pozzallo, Trapani a Taranto). Řecko v současnosti disponuje 5 funkčními hotspoty (Chios, Lesbos, Leros, Samos a Kos).

V souvislosti s prohlášením EU – TR se významně změnila úloha hotspotů v Řecku – ty nyní slouží jako zajišťovací uzavřená centra, ze kterých by měli být všichni migranti vraceni zpět do Turecka (požádají-li o azyl, bude s nimi nejdříve vedeno azylové řízení). Délka řízení o mezinárodní ochraně dosahuje řádu měsíců, zatímco doba detence je zákonem stanovena na 25 dnů od vstupu na řecké území. Po uplynutí této doby je cizincům povolen pohyb mimo hotspot. Po dobu probíhajícího řízení o mezinárodní ochraně však není (až na stanovené výjimky) povoleno opustit území ostrova, navzdory tomu byla zaznamenána nelegální činnost v této souvislosti. Příliv migrantů/uprchlíků na řecké ostrovy zůstává od vydání prohlášení EU-Turecko nízký, denní průměr zůstává nižší než 40 osob.

V zimních měsících rovněž došlo ke snížení počtu cizinců vstupujících do EU přes Itálii, avšak migrační trasa zůstává nadále velmi frekventovaná. Mnoho migrantů, kteří do Itálie připlouvají, však **nepadá do relokačního schématu Unie** (relevantní osoby pro relokační program v Itálii jsou převážně eritrejské národnosti, výjimečně syrské, zatímco dle údajů za rok 2017 mezi příchozími převažuje národnost Guinea, Pobřeží slonoviny, Senegal, Nigérie a Gambie).

V souvislosti s fungováním hotspotů v Itálii a Řecku, relokacemi a implementací prohlášení EU-Turecko bylo nominováno celkem 61 českých expertů a bylo realizováno 56 vyslání za účelem podpory aktivit EASO. **Česká republika je aktuálně šestou nejaktivnější zemí z hlediska vyslání expertů do služeb agentury EASO působící v hotspotech v Itálii a v Řecku. V případě Itálie byla Česká republika na konci roku 2016 dokonce na prvním místě v počtu vyslaných expertů a třetím místě s ohledem na délku působení.² Aktuálně působí na žádost EASO 1 expert Ministerstva vnitra v Řecku a 2 experti v Itálii.**

V současné době připravujeme vyslání 3 expertů do Řecka, s plánovanými počátky vyslání 13. 3. 2017 a 27. 3. 2017. Další 2 experti budou vysláni do Itálie s předpokladem data vyslání v prvním dubnovém týdnu.

² Za období 15. 09. 2015 –31. 12. 2016.

4. Integrace a komunikace

4.1. Nový Státní integrační program (SIP)

Existence Státního integračního programu (SIP) pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících s platností od 1. ledna 2016 má právní oporu v § 68 až 70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Ministerstvo vnitra dne 16. 1. 2017 předložilo vládě nové Usnesení o změně usnesení vlády ze dne 20. listopadu 2015 č. 954, o státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících. Vláda schválila Usnesení č. 36 ze dne 16. ledna 2017. Ministerstvo vnitra zajistí funkci generálního poskytovatele integračních služeb v roce 2017 a v letech následujících. V roce 2017 poskytne integrační služby Správa uprchlických zařízení ministerstva (SUZ).

V roce 2016 vstoupilo do SIP 510 oprávněných osob, mezi nimiž byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny, Sýrie, Iráku a Kuby. Především generální poskytovatel integračních služeb - Charita ČR - do konce roku 2016 neuzavřela individuální integrační plán (IP) s celkem 130 oprávněnými osobami. SUZ dokončí přípravu IP s těmito oprávněnými osobami. Od 1. 1. 2017 dále podalo žádost do SIP 19 osob s udělenou mezinárodní ochranou.

4.2. Analýza nálad veřejnosti a komunikační aktivity

V souvislosti s aktuální migrační situací probíhá pravidelné informování ve všech oblastech, souvisejících s problematikou migrace. Informační aktivity jsou cíleně zaměřeny na mediální výstupy – TV, rozhlas, noviny, časopisy, propagační materiály.